

DE LIEFDE IS UNIVERSEEL... TOCH?

Je t'aime. Ti amo. I love you. Of het oer-Hollandse ik hou van jou. De taal van de liefde spreekt voor zich. Maar hoe zit het met het récht van de liefde? Die is helaas lang niet zo vanzelfsprekend. Niet alleen in verre landen, zoals Oeganda, maar ook veel dichterbij huis!

tekst ASTRID KARSTEN

Ik spreek met Sophie in 't Veld, Europarlementariër namens D66, met in haar portefeuille onder meer mensenrechten, antidiscriminatie en –meer specifiek– gelijke rechten voor LHBT's in heel Europa. Dat die gelijke rechten nog lang niet overal aanwezig zijn, blijkt bijvoorbeeld uit de strenge (media)censuur die wordt gehanteerd in Hongarije. Hoewel discriminatie op grond van seksualiteit tegen de grondwet in gaat, is door het verbod op homoseksuele uitingen in de media een soort zelfcensuur ontstaan. Overtreding van de wet wordt streng gecontroleerd en bestraft met torenhoge boetes. De meeste Hongaren kijken dus wel uit zich, op welke manier dan ook, uit te laten over homoseksualiteit.

Vooruitgang

Niet echt een rooskleurig beeld, wordt je daar als Europarlementariër niet moedeloos van? 'Moedeloos worden zit eigenlijk niet echt in mijn genen geloof ik!' lacht Sophie. 'Er zijn wel eens momenten dat ik denk; gadverdamme, maar ik spring iedere morgen vrolijk mijn bed uit met 'Zo, we gaan de wereld even verbeteren, er is nog genoeg te doen!'. Nee hoor, maar ik zie zoveel beweging en vooruitgang, dat vind ik fenomenaal. Kijk naar Spanje, wat tien jaar geleden nog het domein was van de katholieke kerk en waar ze nu het homohuwelijk hebben ingevoerd. In één stap zijn ze verder dan Nederland. Of Polen, waar één partij, met homorechten als één van de speerpunten, ineens de derde grootste partij van het land is geworden. Nederland heeft tien jaar geleden het huwelijk opengesteld voor homoseksuelen. Sindsdien hebben Zweden, Spanje, België, Portugal, Noorwegen en IJsland dat voorbeeld gevolgd. Daarnaast zijn er nog elf tot veertien landen in Europa die het geregistreerd partnerschap in diverse vormen hebben opgesteld. Vergeet niet dat Nederland ruim twintig jaar parlementair debat heeft gevoerd over het openstellen van het huwelijk. Andere landen doen dit nu veel sneller.'

Keisha en Claire

Onlangs steeg de media aandacht voor LHBT-rechten in Europees verband. Het Fins-Franse koppel Keisha en Claire proberen al jarenlang gelijke rechten te krijgen over hun kinderen. Keisha is Fins en biologische moeder van hun twee kinderen. Keisha en Claire zijn geregistreerd partners in Frankrijk middels het PACS. PACS staat voor *Pacte civil de solidarité*, een samenlevingscontract. Op dit moment heeft Claire, na zes jaar, wel het ouderlijk gezag over haar kinderen. Ze kan hen naar school brengen, als het nodig is met hen naar het ziekenhuis gaan en kan, binnen Frankrijk, alleen met hen op stap. Het PACS voorziet echter niet in het wettelijke ouderschap van twee moeders. Als haar kinderen 18 jaar worden en/of Keisha komt te overlijden, dan verliest Claire het ouderlijk gezag. Wettelijk gezien is zij dan een volslagen vreemde voor haar kinderen.

Ook de Finse autoriteiten bieden geen uitkomst. Zij erkennen het PACS niet en omdat Claire geen Finse nationaliteit heeft, kan zij geen ouderschap in Finland aanvragen. Ze brachten hun zaak onder de aandacht van het Europees Parlement. Zonder resultaat.

'Mijn zaak eindigde op het moment dat de adoptieprocedure door een tweede ouder werd geweigerd in Finland. Ik diende een petitie in bij het Europees Parlement, waar het werd overgedragen aan de LIBE commissie. Zij behartigen de belangen wat betreft burger-

lijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken. Daar is het tot nu toe blijven liggen. Wij zijn verworpen tot een zaak waar aan gerefeerd kan worden als er een toekomstige discussie plaatsvindt, maar voor ons kunnen ze op dit moment niets doen', aldus Keisha.

Wederzijdse erkenning

Hoe kan zo iets gebeuren? 'Dit heeft voornamelijk te maken met het ontbreken van wederzijdse erkenning', legt Sophie uit. 'Nu is het nog zo dat je in Nederland getrouwd kunt zijn, maar dat dit niet wordt erkend in een ander land. Zeer recent was het bijvoorbeeld zelfs zo dat Frankrijk het Nederlandse huwelijk niet erkende. Sterker nog, om in Frankrijk geregistreerd te worden als zijnde partners, diende je aan te tonen dat je ongetrouwd was.'

De wereld op zijn kop. Tot voor kort moest je dus eerst scheiden, voordat je in Frankrijk met je partner geregistreerd kon worden. Maar het gaat niet alleen om gelijke rechten in geval van emigratie. Ook het vrijelijk reizen in Europa staat onder druk.

'Ook op vakanties kan het problemen op leveren. Het (Nederlandse) homohuwelijk wordt bijvoorbeeld in Italië niet erkend. Mocht jouw partner iets overkomen tijdens een vakantie daar, dan kan het zomaar zijn dat een wildvreemde dokter over de medische behandeling beslist. In Nederland zou dat de echtgenoot zijn, maar die wordt in Italië niet erkend', aldus Sophie.

Claire bevestigt de moeilijkheden met het reizen binnen Europa. 'Ik wil graag met mijn kinderen mijn zus in Zwitserland bezoeken. Maar ik ben te bezorgd voor de reis er naar toe. Mijn kinderen hebben de Finse nationaliteit, en de Zwitserse overheid zal waarschijnlijk mijn ouderschap niet erkennen.' Aan de grens zou Claire om die reden wel eens aangehouden kunnen worden op verdenking van kinderontvoering.

Druk

De problemen op het gebied van LHBT-rechten binnen Europa komen zo ineens wel heel dichtbij. Welke stappen ondernemen Sophie en haar collega's uit andere landen om de positie van LHBT's in heel Europa te verbeteren?

'Als Europees Parlement (EP) maken wij geen landspecifieke wetten regelgeving. Maar wij hanteren wel de grondwet. Er mag niet gediscrimineerd worden op basis van seksualiteit. Landen die zich bij het EP (willen) voegen, moeten daar aan voldoen. Dat mogen geen dode letters blijven. We stellen parlementaire vragen, we zijn altijd naar gayprides geweest. We houden zo de druk op de ketel, helpen mee het debat gaande te houden. En niet alleen die activiteiten vanuit de EP helpen mee, ook *peer-pressure* doet zijn werk. Je ziet bijvoorbeeld dat gayprides waar internationale gasten meelopen, beter beveiligd zijn. Deze verlopen dan best rustig. Andere steden willen niet achterblijven. Stadsbestuurders willen niet als homofob de internationale media ingaan. Ook worden resoluties, op het gebied van gayprides en homohuwelijken, steeds vaker zonder problemen aangenomen in het parlement. Een aantal jaren geleden was dit nog heel anders. Wel is het lastig sancties op te leggen. De Europese Commissie is hier zeer terughoudend in, omdat het toch een gevoelig onderwerp is.'

Sophie in 't Veld:
HET HOMOHUWELIJK
ZOU OVERAL EN
ALTIJD ERKEND
MOETEN WORDEN

JE KUNT OP ZIJN MINST STELLEN DAT DE HOMO-EMANCIPATIE IN NEDERLAND IS GESTAGNEERD

Kaas

‘We zijn er dus nog niet’, vervolgt Sophie. ‘Er moet een brede, horizontale antidiscriminatie richtlijn komen. Op dit moment zijn er deelrichtlijnen. Er is een deelrichtlijn die de discriminatie tussen man en vrouw verbied, er is een deelrichtlijn die racisme verbied en er is een deelrichtlijn die discriminatie op welke grond dan ook, dus inclusief seksuele oriëntatie, op de werkplek verbied. Daar ontbreekt nog een stuk, namelijk alles wat buiten de werkplek gebeurt. Denk bijvoorbeeld aan diensten als pensioenen, verzekeringen, verhuur van woningen. Die richtlijn moet er echt komen.’

‘Ten tweede vind ik dat het homohuwelijk altijd erkend zou moeten worden. Maar zolang dat niet politiek haalbaar is, vind ik dat landen die op dit moment het huwelijk en/of het geregistreerd partnerschap wel hebben open gesteld voor homo’s, in ieder geval elkáars huwelijk of partnerschap moeten erkennen. Als je al met al ongeveer achttien landen hebt met ongeveer vergelijkbare vormen, dan moet het toch niet zo moeilijk zijn daar afspraken over te maken? Ik bedoel, als we afspraken kunnen maken over de diverse kwaliteitscriteria voor het maken van kaas, dan moet dit toch ook niet zo moeilijk zijn?’

Geen politieke wil

Sophie spreekt fel over de steeds meer afwachtende houding van de huidige regering in Nederland, maar ook in andere landen. ‘We hebben de Nederlandse regering heel vaak gevraagd een voortrekkersrol te nemen, maar dat doen ze gewoon niet. Ik vind het absurd dat de regering niet opkomt voor de rechten van haar eigen burgers. Hoe dat komt? Nou dat is heel simpel. Hoelang zit het CDA nu in de regering? Daarnaast heerst er een breder guur, uiterst conservatief en religieus politiek klimaat. Je kunt op zijn minst stellen dat de homo-emancipatie in Nederland is gestagneerd.’

Ook internationaal ontbreekt de politieke wil. ‘Wij hebben euro-commissaris Viviane Reding van het CDA gevraagd een *roadmap* for *LHBT-rights* te schrijven. Dat is een actieplan, zoals je die bij-

voorbeeld ook hebt voor de gelijke rechten voor mannen en vrouwen. Maar door haar Christen Democratische achtergronden en ambities, steekt ze daar haar nek niet voor uit.’

Niet alleen in Nederland lijkt de politieke daadkracht te ontbreken. Lesley (Schotse nationaliteit) en Mandy (Ierse nationaliteit) hebben hetzelfde probleem. Hoewel er al geruime tijd wordt gesproken over de openstelling van het huwelijk in het Verenigd Koninkrijk, komt daar in de praktijk nog niets van terecht.

‘Wij willen graag onze toewijding en verbondenheid naar elkaar uitspreken, zeker omdat wij allebei een andere nationaliteit hebben. We willen veel liever trouwen, in plaats van een geregistreerd partnerschap. Zeker omdat we als geregistreerd partners minder rechten hebben dan wanneer we trouwen. Wij zouden uiteraard graag geregistreerde partners van elkaar worden, als er op een gegeven moment maar een *upgrade* komt naar de status van gehuwden als de wet uiteindelijk wordt aangepast.’

Maar die openstelling van het huwelijk is nog ver weg. En in Ierland zou het partnerschap in zijn geheel nog niet worden erkend. Partnerschap en kinderen blijven voor Lesley en Mandy dus heel ver weg.

Motivatie

Gelukkig hebben wij Sophie, die met hart en ziel doorvecht voor Europese gelijke rechten voor LHBT’s. Hoe lang houdt ze dat nog vol?

‘Bijvoorkeur tot het geregeld is! Laten we voorop stellen dat ik me nog lang niet verveel en nog lang niet het idee heb dat alles is bereikt wat er te bereiken valt. Ik zit nog vol motivatie. We zitten nu ongeveer halverwege de ambtstermijn, dus er wordt wel voorzichtig gekeken welke stap daarna komt. Alles is op dit moment echter zo onzeker, dat het nog niet zo veel zin heeft. Niemand weet welke kant het opgaat. Ik blijf er in ieder geval naar streven dat die brede, horizontale antidiscriminatie richtlijn er komt.’

Liefde zonder grenzen

Hoewel mijn hoofd overstroomt van de politieke structuren in Nederland en Europa, heeft Sophie in ‘t Veld de Europese rechten voor LHBT’s stevig in mijn hoofd geplant. Ik denk dat we van geluk mogen spreken dat zij al geruime tijd alles in het werk stelt om gelijke rechten voor LHBT’s op de Europese kaart te houden. Dus mocht je ooit kans zien om direct aan te kloppen bij Kamerleden, bijvoorbeeld met een belangenvereniging? Of krijg je de kans te stemmen? Pak die kans dan met beide handen aan, zodat het goede werk kan worden voortgezet. Dan hoeven wij ons verder alleen maar bezig te houden met die taal van de liefde... *El amor no conoce límites!*

In verband met de privacy zijn de namen van Keisha en Claire gefingeerd. Hun zaak is met dezelfde namen onder de aandacht gebracht bij het Europees Parlement. Zij hebben eenmalig hun medewerking verleend aan ILGA voor het maken van een video. Na de afwijzing van hun petitie bij het Europees Parlement hebben zij besloten verder niet meer in het openbaar te verschijnen met hun zaak. De video van Keisha en Claire is nog wel te bekijken op de website van het ILGA.

www.ilga-europe.org/home/issues/families/ilga_europe_publications/legal_jungle